

वैतेश्वर राजपत्र

वैतेश्वर गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड २) पाडुडाँडा, दोलखा, बागमती प्रदेश, नेपाल चैत्र २४ गते २०७६ (संख्या ३)

भाग २

अभिभावक कक्षा सञ्चालन कार्यविधि २०७६

(पहिलो संशोधन)

(गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित)

(गाउँ कार्यपालिकाबाट (पहिलो संशोधन) स्वीकृत मिति: २०७६-१२-१७)

पृष्ठभूमि

बालबालिका समाज उन्नतीको आधार तथा भविष्यका कर्णधार हुन । त्यसैले आजको बहूदो प्रतिस्पर्धात्मक समाजमा बालबालिकाको सर्वाङ्गण विकास तथा उनीहरूको सर्वोत्तम हितका लागि घरपरिवार देखि लिएर राज्यको ठुलो दायित्व रहि आएको छ । नेपाल अन्तराष्ट्रिय बालअधिकार महासन्धिमा पक्ष राष्ट्रको रूपमा हस्ताक्षर गर्ने मुलक हो । बाल अधिकार प्रवर्धन तथा संरक्षणका सवालमा नेपाल सरकारले सक्दो प्रयास गरिरहेको छ । मुलुक गणतन्त्रमा गई देशको सिंगो संरचना नै ३ तहका सरकारको रूपमा निर्माण भएको अवस्थामा सबैले बालबालिका मुद्दाहरूलाई गहन रूपमा लिदै आएको र सोही अनुसार आफ्नो नीती तथा कार्यक्रममा पनि यसलाई प्राथमिकता दिईएको पाईन्छ । नेपालको संविधानले पनि धारा ३९ मा बाल अधिकारका कुराहरूलाई मौलिक हकको रूपमा उल्लेख गरेको छ ।

त्यसैले बालबालिकाको पहिलो पाठशाला उनीहरूको घरपरिवार भएको र सर्वप्रथम बालबालिको उचित स्याहार सुसार, पालनपोषण, बालबालिका तथा अभिभावकको सुमधुर सम्बन्ध कायम, उनीहरूको उचित शिक्षा, स्वास्थ्यको ख्याल कसरी राल्नुपर्दछ भन्ने बारेमा अभिभावकहरूको सचेत हुनुपर्दछ ।

त्यस कारण स्थानीय सरकारको दायित्व बमोजिम नेपाल सरकारकारले जारी गरेको स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिम वैतेश्वर गाउँपालिकाद्वारा आफ्नो गाउँपालिका भित्रका विशेष गरि ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई तालिम प्राप्त सहजकर्ताद्वारा अभिभावक कक्षा सञ्चालन गर्ने गरि यो कार्यविधि जारी गरिएको छ ।

१. नाम र प्रारम्भ:

- १.१ यस कार्यविधिको नाम “ अभिभावक कक्षा सञ्चालन कार्यविधि २०७६” रहनेछ ।
- १.२ अभिभावक कक्षा सञ्चालन कार्यविधि २०७६, गाउँ कार्यपालिकाको बैठकबाट पारित भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय र प्रशंगले अर्को अर्थ नलागेमा:

- २.१, सहभागि भन्नाले अभिभावक कक्षामा सहभागि हुने अभिभावकहरूलाई सम्झनुपर्दछ ।
- २.२, सहजकर्ता भन्नाले अभिभावक कक्षा सञ्चालन सम्बन्धि तालिम प्राप्त व्यक्तिलाई सम्झनुपर्दछ ।
- ३.३, अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति भन्नाले अभिभावक कक्षाको प्रभावकारीतालाई आवश्यक अनुगमन, सल्लाह सुझाव दिन गठन भएको समितिलाई सम्झनुपर्दछ ।
- ३.४, ऐन भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ लाई सम्झनुपर्दछ ।
- ३.५, गाउँपालिका भन्नाले वैतेश्वर गाउँपालिकालाई सम्झनुपर्दछ ।

३. उद्देश्यहरू:

१. गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै वडाका विशेषगरि ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाका अभिभावकलाई बालबालिकाको उचित स्याहार सुसार गर्ने सम्बन्धमा ज्ञान, सीप र दक्षता अभिवृद्धि गर्ने ।
२. बालबालिका प्रति गरिने भेदभाव, दुर्व्यवहार तथा हिंसामा कमी ल्याइ बाल मैत्री समाजको निर्माणमा टेवा पुऱ्याउने ।
३. बालबालिकालाई हेर्ने परम्परागत धारणामा परिवर्तन गरि बालबालिका एक स्वतन्त्र व्यक्ति भएको र उनीहरूलाई सोही अनुसार व्यवहार गर्नुपर्दछ भन्ने धारणाको विकास गर्ने ।
४. अभिभावकहरूमा आफ्नो आम्दानी अनुसार खर्च गर्नुपर्ने र खर्चको प्राथमीकीकरण गर्ने बानीको विकास हुनेछ ।
५. बालबालिकाको पोषण तथा सरसफाईमा सुधारको लागि अपनाउनुपर्ने विधि तथा तरिकाहरूको बारेमा थाहा पाउनेछन् ।

४. अभिभावक कक्षाको सहजकर्ता छनौट र योग्यता:

अभिभावक कक्षाको निरन्तरता र कक्षाको गुणस्तर कायम गर्नका लागि निम्न बमोजिम सहजकर्ताको छनौट गरिने छ ।

१. अभिभावक कक्षा सहजीकरण सम्बन्धि अन्तराष्ट्रिय बालविकास कार्यक्रम (आई.सि.डि.पी.) तालिम प्याकेजमा सहभागी भई सहजीकरणका लागि प्रमाण पत्र प्राप्त व्यक्ति अभिभावक कक्षाको सहजकर्ता हुनेछ ।

५. आर्थिक व्यवस्थापन

१. अभिभावक कक्षा सञ्चालन गर्दा आवश्यक पर्ने बजेटको व्यवस्थापन गाउँपालिकाको आफ्नै श्रोतमा सञ्चालन गर्न सकिने वा विभिन्न संघ संस्थाहरुको सहयोगमा सञ्चालन गर्न सकिने वा गाउँपालिका र संघ संस्थाको लागत साभेदारीमा यो कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने छ ।
- २) महिला तथा बालबालिका ईकाई प्रमुखको यस कार्यक्रमको आर्थिक व्यवस्थापन र सञ्चालनले प्रमुख दायित्व लिनेछ वा फोकल पर्सन भई कार्य गर्ने छ र आवश्यकता अनुसार पेशकी लिई कार्यक्रम गर्न सक्नेछ, यदि कुनै संघ संस्था संग सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन भईरहेको छ भने त्यस्तो अवस्थामा गाउँपालिका मार्फत संघ संस्था संग समन्वयकारी भुमिका वा संयोजकको रूपमा गाउँपालिकाले तोकेको व्यक्तिले सहजकर्ताहरूसँग सम्भौता गर्न सक्नेछन् आवश्यकता अनुसार निजलाई पेशकी पनि दिन सकिनेछ ।

६. अभिभावक कक्षा कार्यक्रम सञ्चालन

१. गाउँपालिकाद्वारा आफै तथा अन्य संघ संस्थाको सहयोगमा वडा स्तरमा स्थानिय सहजकर्ता निर्माण गरिने छ ।
२. तालिम प्राप्त सहजकर्ताद्वारा समुदायस्तरमा समुह बनाई कक्षा सञ्चालन गर्ने । समुह बनाउँदा कम्तीमा ८ देखि १२ जना भन्दा नबढ्ने गरि बनाईनेछ ।
३. समुदायको आवश्यकता र श्रोतको आधारमा समुदायमा समुह बनाई विषय बस्तुको बारेमा कक्षा सञ्चालन (कक्षाका विषय बस्तुको बारेमा प्याकेज निर्माण) गरिने छ र सोही अनुसार कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
४. अभिभावक कक्षाको समय न्युनतम दुई घण्टाको हुनेछ र दिनमा एउटा समुहलाई एउटा कक्षा मात्र सञ्चालन गरिनेछ र केहि दिनको फरकमा अर्को कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
५. अभिभावक कक्षाको पुरै प्याकेज मा सहभागि हुने सहभागिलाई नमुना अभिभावकको रूपमा प्रमाण पत्र प्रदान गरिने छ ।
६. अभिभावक कक्षाको प्याकेज गाउँपालिकाको निर्णय बमोजिक आवश्यकता अनुसार थपघट गर्न सकिनेछ ।
७. एउटा कक्षा सहजीकरणको लागि दुइजना सहजकर्ताको परिचालन गरिने छ ।
८. अभिभावक कक्षा सञ्चालन पश्चात सहभागिहरुलाई कक्षामा सिकेका कुराहरुलाई व्यवहारमा लागु गर्न केहि कठिनाई भएमा सोको बारेमा सहजीकरण गर्ने ।

७. समुह गठन तथा परिचालन:

१. समुदाय स्तरमा ८ देखि १२ जना भन्दा नबढ्ने गरि सहजकर्ताहरुले समुह गठन गर्नुपर्ने छ ।
२. प्रत्येक समूहलाई हप्तामा १ कक्षा गरि १२ हप्तासम्म १२ वटा विषय बस्तुहरुमा कक्षा प्रदान गरिने छ र १३ औं कक्षामा समग्र कक्षाको समीक्षा तथा सहभागीहरुलाई प्रोत्साहन स्वरुप प्रमाण पत्र वितरण गरिने छ । यसरी एउटा समुहलाई सम्पूर्ण प्योकेजको लागि १३ हप्ताको समय लाग्नेछ ।
३. अभिभावक कक्षा हप्ताको १ दिन कम्तीमा २ घण्टाको हुनेछ र आवश्यकताका आधारमा सहभागीको घरभेट गर्नुपर्ने छ ।
४. कम्तीमा महिनामा १२ वटा कक्षा सञ्चालन गरेको हुनुपर्ने छ र यदि कक्षाहरु घटाउन वा बढाउनुपर्ने भएमा सोबारेमा सहजकर्ताहरुलाई अग्रिम जानकारी गराईने छ ।

५. सहजकर्ताहरूले सहभागीमा आएका परिवर्तनहरूको सफलताका कथाहरू बनाउनुपर्ने छ र गाउँपालिकामा पेश गर्नुपर्ने छ ।

८. लक्षित समुह :

अभिभावक कक्षाका मुख्य लक्षित वर्गको रूपमा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको मुख्य स्याहारकर्ता हुनेछन् भने आवश्यकता अनुसार परिवारका अन्य सदस्यहरूलाई पनि यसमा सहभागि गराउन सकिने छ ।

९. सहजकर्ता तथा सहभागिलाई प्रोत्साहन तथा खाजा खर्च प्रदान :

अभिभावक कक्षा सञ्चालन गर्ने तालिम प्राप्त सहजकर्तालाई कक्षा सहजीकरण वापत प्रति कक्षा प्रति सहजकर्ता रु १०००।०० करकट्टा गरि प्रदान गरिने छ । यसका साथै गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार रु १०० खाजा खर्च प्रदान गर्न सक्ने छ । आवश्यकता र समय सन्दर्भ अनुसार यो रकम गाउँपालिकाको निर्णय अनुसार परिवर्तन गर्न सकिने छ र सहजकर्ताहरू परिचालनको लागि यसै कार्यविधिको अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचा अनुसार सहजकर्ताहरूसँग कार्यपालिकाले तोकेको सम्पर्क व्यक्ति वा संयोजकले सम्भौता गरिने छ ।

१०. सहजकर्ता निर्माण तथा परिचालन प्रक्रिया :

१. प्रत्येक वडामा वडाको सहयोगमा उपयुक्त सहभागिहरू सहजकर्ता तालिमको लागि छनौट गर्ने ।
२. छनौट भएका सहभागिहरूलाई गाउँपालिका स्वयंले श्रोत व्यक्ति परिचालन गरि वा अन्य संघ संस्थाको सहयोगमा तालिम प्रदान गर्न सकिने छ ।
३. तालिम प्राप्त सहजकर्तालाई समुदायस्तरमा अभिभावक कक्षा सञ्चालनका लागि परिचालन गर्नेछ ।

११. अभिभावक कक्षा सञ्चालन तथा अनुगमन समिति :

अभिभावक कक्षा सञ्चालन तथा अनुगमन समिति देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

१. गाउँपालिका उपाध्यक्ष- संयोजक
२. गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत- सदस्य
३. गाउँपालिका लेखा शाखा प्रमुख- सदस्य
४. गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख- सदस्य
५. गाउँपालिका स्तरिय बाल समुह सञ्जाल अध्यक्ष- सदस्य
६. गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको वडा अध्यक्ष १ जना- सदस्य
७. गाउँपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख- सदस्य सचिव

१२. अभिभावक कक्षा सञ्चालन तथा अनुगमन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

अभिभावक कक्षाको अनुगमन तथा मुल्यांकन तथा सहजकर्ता छनौट गर्न बनेको अभिभावक कक्षा सञ्चालन तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. वडा मार्फत सिफारिस भई अभिभावक कक्षा सञ्चालन तथा अनुगमन समितिबाट सहजकर्ताको छनौट गर्ने र परिचालन गर्ने ।

२. पालिका भित्र सञ्चालन भएका अभिभावक कक्षा सञ्चालन भईरहेका स्थानमा गई अभिभावक कक्षाको स्थलगत अवलोकन तथा अनुगमन गर्ने ।
- २) अनुगमन पश्चात देखिएका सवालहरूको समाधानका लागि सहजकर्तालाई सुभाव प्रदान गर्ने ।
- ३) अभिभावक कक्षाको प्रभावकारीता मुल्यांकन गर्नका लागि सहभागि अभिभावकहरू संग अन्तरक्रिया गर्ने र सोबारे गाउँपालिकालाई जानकारी गराउने ।
- ४) सहजकर्ताहरू संग अन्तरक्रिया गर्ने र आवश्यक सल्लाह सुभाव प्रदान गर्ने ।

१३. अभिलेखिकरण तथा प्रतिवेदन:

- १, अभिभावक कक्षा सहजकर्ताले प्रत्येक अभिभावक कक्षामा सहभागिहरूको हाजिरी अनिवार्यरूपमा राख्नुपर्ने छ ।
- २, प्रत्येक महिनाको अन्तमा त्यो महिनामा सञ्चालन गरेका अभिभावक कक्षा तथा महिनाभरी गरिएका घरभेटको विस्तृत प्रतिवेदन गाउँपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- ३, गाउँपालिकामा सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट प्रमाणित भएर आएका प्रतिवेदनहरू महिला तथा बालबालिका शाखामा अभिभावक कक्षाको अभिलेखिकरण गर्नुपर्ने छ ।

१४. अभिभावक कक्षाका आसातित उपलब्धिहरू

- १, अभिभावकहरूले बालबालिकालाई गर्ने व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन आउनेछ ।
- २, बालबालिका र अभिभावक बीचको सम्बन्धमा सुमधुरता आउनेछ ।
- ३, अभिभावकले आफ्ना बालबालिकालाई बढी भन्दा बढी समय दिनेछन जसले बालबालिकाको शारीरिक तथा मानसिक अवस्था प्रबल बन्ने छ ।
- ४, अभिभावकले आफ्ना बालबालिको पोषण अवस्थाको बारेमा राम्रो ख्याल राख्नेछन ।

१५. कक्षा सञ्चालन प्रमाणित

गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा निर्माण गरिएका अभिभावक समूहहरूको जानकारी सहजर्ताले सम्बन्धित वडा कार्यालयमा बुझाउन पर्ने छ र तत्पश्चात कक्षा सञ्चालन गरेको विस्तृत विवरण सम्बन्धित वडा कार्यालयमा पेश गर्नुपर्ने छ र सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट सिफारिस भईसकेपछि सोको विवरण महिला तथा बालबालिका शाखा मार्फत संकलन गरि सहजकर्तालाई रकम भुक्तानी गरिनेछ ।

यस कार्यक्रमको मुख्य फोकल पर्सनको रूपमा महिला तथा बालबालिका ईकाई हेर्ने कर्मचारी रहनेछ ।

१६. विविध

अभिभावक कक्षा सञ्चालन गर्दा विभिन्न विधिहरूको प्रयोग गरि सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा अभिभावकले छलफलमा आएका कुराहरूलाई महशुस गर्न सक्नुन । यो कक्षा सञ्चालन गर्दा बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यानमा राखेर गर्नुपर्ने छ । अभिभावक कक्षा सञ्चालन कार्यविधि २०७६ को अन्तिम व्याख्याको अधिकार गाउँपालिकामा निहित हुनेछ ।

अनसुची १

अभिभावक कक्षा सञ्चालनका लागि सहजकर्ता तथा गाउँपालिका बीच सम्झौता पत्र

वैतेश्वर गाउँपालिकाले पालिका अन्तरगतका सम्पूर्ण वडामा अभिभावक कक्षा सञ्चालन गर्ने योजना बनाएको छ । यसै अन्तरगत विभिन्न वडाबाट अभिभावक कक्षा सञ्चालनका लागि सहजकर्तालाई तालिम प्रदान गरिएको छ । सहजकर्ताले तालिम प्राप्त गरे पश्चात वडामा गएर अभिभावकहरूको समुह बनाई उनीहरूलाई अभिभावक कक्षा सञ्चालनका लागि सहजकर्ता श्री..... र वैतेश्वर गाउँपालिका बीच निम्न शर्तहरू पालना गर्ने गरि यो सम्झौता गरिएको छ ।

शर्तहरू

- १) अनिवार्यरूपमा अभिभावक कक्षाको तालिम लिएको हुनुपर्ने ।
 - २) वडागत रूपमा अभिभावक कक्षाका लागि समुह निर्माण गरि कक्षा सहजीकरण गनुपर्ने र सहभागी संख्या कम्तीमा ८ जना र बढीमा १२ जना हुनुपर्ने छ ।
 - ३) कक्षा सञ्चालन पश्चात सहभागिमा आएको परिवर्तन तथा सहभागिले गरेको अभ्यासहरूको अवलोकन गर्नका लागि सहभागीको घरभेट गर्नुपर्ने ।
 - ४) कक्षाको समय न्यूनतम २ घण्टाको हुनेछ र सहभागिको पायक पर्ने स्थानमा कक्षा सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
 - ५) बालबालिका संगको सम्बन्ध र सञ्चार प्रक्रियामा आफुलाई नमुनाको रूपमा प्रस्तुत गर्न सक्नुपर्ने छ ।
 - ६) हप्तामा १ कक्षा तथा बढीमा दुई दिन घरभेट गर्नुपर्ने छ ।
 - ७) अभिभावक कक्षा सेभ द चिल्ड्रेनले तयार पारेको कक्षाको निर्देशिका कमोजिम सञ्चालन गरेको हुनुपर्ने र सोको लागि क्षमता अभिवृद्धिको कार्य पुहँच परियोजनाले गर्ने छ ।
 - ८) घरभेट कम्तीमा दिनमा ५ वटा घरमा गई आवश्यक फारम भरि गरेको हुनुपर्ने छ र आवश्यकता अनुसार हप्तामा एक दिन घरभेट गर्न सकिने छ ।
 - ९) कक्षा सञ्चालन गर्दा अनिवार्यरूपमा दुईजना सहजकर्ताले सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
 - १०) सहजकर्ताले सञ्चालन गरेको कक्षाहरूको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने ।
 - ११) सहजकर्तालाई कक्षा चलाए वापत प्रति कक्षा रु १०००।- उपलब्ध गराइनेछ । कक्षाको वडाकार्यालय बाट सहजकर्ताले पेश गरेको प्रगति प्रतिवेदन र हाजिरी प्रमाणित गरि वडाकार्यालयको सिफरिस सहित गाउँपालिकामा पेश भएपश्चात प्रति कक्षा वापत रु १०००।०० करकट्टा गरि रकम प्रदान गरिने छ ।
- १२) तालिमको दौरान सञ्चालन गरिएका कक्षाको पनि माथि उल्लेखित रकम प्रति कक्षा रु १०००।०० कर कट्टा गरि प्रदान गरिने छ ।

सम्झौताको लागि आवश्यक कागजात

- १) नेपाली नागरिकताको प्रतिलिपी एक प्रति
- २) अभिभावक कक्षा सञ्चालन सम्बन्धि तालिमको प्रतिलिपी
- ३) सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस

सहजकर्ता को तर्फबाट

नाम:

ठेगाना:

हस्ताक्षर

मिति

साँक्षी/रोहवर

नाम:

पद:

ठेगाना:

हस्ताक्षर

मिति

गाउँपालिकाको तर्फबाट

नाम :

पद :

ठेगाना:

हस्ताक्षर

मिति

खण्ड २) संख्या ३ वैतेश्वर राजपत्र भाग २ मिति २०७६।१२।२४

७. कक्षागत रुपमा हाँसिल गरिएका उपलब्धिहरु:

८. सहभागिले सुनाएका प्रभावकारी उदाहरणहरु वा सहभागिमा आएका परिवर्तनहरु (नाम सहित उल्लेख गरेर लेख्ने):

९. कक्षा सञ्चालनमा आएका चुनौतीहरु र समाधानका उपाएहरु:

१०. सिकाईहरु:

११. गृहकार्य :

अनुसुची ४

अनुगमन प्रतिवेदन ढाँचा

वैतेश्वर गाउँपालिका

अभिभावक कक्षा फिल्ड अनुगमन प्रतिवेदन

१. भ्रमणको उद्देश्य :
२. भ्रमणको अवधि :
३. भ्रमण गरिएको स्थान:
४. भ्रमणकर्ताको विवरण

फिल्ड भ्रमण गरिएको मिति	भ्रमणको दौरानमा भेटिएका मुख्य व्यक्तिहरु	भ्रमणको दौरानमा गरिएका क्रियाकलाप	भ्रमणको उपलब्धिहरु

अनुसुची ५

वडावाट गरिने सिफारिस ढाँचा

श्री वैतेश्वर गाउँपालिका
पाँडुडाँडा, दोलखा

विषय: सिफारिस सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस वडामा सञ्चालन भएको अभिभावक कक्षा कार्यक्रम अन्तरगत वडाका सहजकर्ताहरु श्री.....र

श्री.....ले.....साल.....महिनामा जम्मावटा

अभिभावक कक्षा सञ्चालन गरेको व्यहोरा यसै पत्रसँग संलग्न कागजातका आधारमा सिफारिस गरिनुका साथै आवश्यक भुक्तानीका लागि अनुरोध गरिन्छ ।

.....
वडा अध्यक्ष

आज्ञाले
शालिकराम फुयाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत